

JEDAN JEDINI POGLED

HARLAN KOBEN

Prevela
Dijana Radinović
■ Laguna ■

Naslov originala

Harlan Coben
JUST ONE LOOK

Copyright © 2004 by Harlan Coben
All rights reserved.
Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Ova knjiga posvećena je Džeku Armstrongu
zato što je na strani dobrih momaka*

„Srce, daj mi svoju najlepšu uspomenu,
al' opet je bolje izbledelo mastilo.“

Kineska poslovice pretočena u reči za pesmu

„Pale ink“ Džimi Eks benda

(Stihove napisao Džejms Zavijer Farmington. Sva prava zadržana.)

Skot Dankan sedeo je preko puta ubice.

U olovnosivoj prostoriji bez prozora vladala je nelagodna tišina, poput onog zatišja kad muzika zaszvira, a niko da zaigra. Skot neodređeno klimnu glavom. Ubica, odeven u zatvorsku narandžastu odeću, samo je zurio u njega. Skot skrsti ruke i spusti ih na metalni sto. Ubica bi – u dosijeu je pisalo da se zove Monti Skenlon, ali nije bilo šanse da mu je to pravo ime – možda isto učinio da mu ruke nisu bile vezane liscicama.

Zašto li sam ja ovde?, pitao se Skot po ko zna koji put.

Njegova specijalnost bila je gonjenje korumpiranih političara – što je bila živa kućna radinost u njegovoj rodnoj državi Nju Džerzi – ali pre tri sata Monti Skenlon, masovni ubica po svim merilima, konačno je progovorio i izneo zahtev.

A zahtev?

Zatvoreni sastanak sa zamenikom državnog tužioca Skotom Dankanom.

To je bilo čudno iz brojnih razloga, ali evo dva: prvi, ubica ne bi trebalo da bude u poziciji da iznosi zahteve; drugi, Skot nikada nije upoznao Montija Skenlona niti je čuo za njega.

Skot prekide tišinu. „Tražio si da me vidiš?“

„Jesam.“

Skot klimnu glavom čekajući da Monti kaže još nešto. Nije rekao ništa. „I, šta mogu da učinim za tebe?“

Monti Skenlon nije skidao pogled s njega. „Znaš li zbog čega sam ovde?“

Skot pogleda po sobi. Osim Skenlona i njega, bilo je tu još četvoro ljudi. Linda Morgan, državni javni tužilac, naslonila se na zid trudeći se da izgleda nemarno kao Sinatra oslonjen na uličnu svetiljku. Iza zatvorenika stajala su dva nabijena, gotovo identična zatvorska čuvara s panjevima od ruku i prsima širokim poput starinskih ormara. Skot je upoznao ta dva samouverena agenta, viđao ih dok su obavljali svoj posao smireno poput instruktora joge. Ali danas su čak i ti momci bili napeti kraj ovog okovanog zatvorenika. Skenlonov advokat, lasica koja je bazdila na jeftinu kolonjsku vodu, upotpunio je grupu. Sve oči bile su uprte u Skota.

„Zato što si ubijao“, odgovori mu Skot. „Ubio si mnogo ljudi.“

„Ja sam ono što ljudi obično zovu plaćenik. Bio sam“, Skenlon zastade, „plaćeni ubica.“

„Ali u slučajevima kojima se ja ne bavim.“

„Tačno.“

Skotov dan počeo je sasvim obično. Sastavljao je sudski poziv za izvršnog direktora za uklanjanje otpada koji je potplaćivao gradonačelnika jednog malog mesta. Rutinska stvar. Svakodnevna pojava u državi Nju Džerzi. To je bilo pre, beše, sat, sat i po? Sada je sedeo za prikovanim stolom naspram čoveka koji je ubio – prema gruboj proceni Linde Morgan – oko stotinu ljudi.

„I, zašto si me tražio?“

Skenlon je izgledao kao ostareli plejboj koji je pedesetih možda služio kao pratnja nekoj od sestara Gabor. Bio je sitan, čak smežuran. Seda kosa bila mu je zalizana, zubi požuteli od duvana, koža ogrubela od podnevnog sunca i previše dugih noći provedenih po mračnim klubovima. Niko u prostoriji nije znao

kako mu je pravo ime. Kada su ga uhvatili, imao je pasoš na ime Monti Skenlon, argentinski državljanin, pedeset jedna godina. Starosno doba bilo je približno tačno, ali to je bilo sve. Otisci njegovih prstiju nisu bili registrovani u bazi podataka FBI-ja. Softver za prepoznavanje lica dao im je šipak.

„Moramo da razgovaramo nasamo.“

„Ovo nije moj slučaj“, ponovi Skot. „Tobom se bavi državni tužilac.“

„Ovo nema veze s njom.“

„A ima sa mnom?“

Skenlon se nagnu ka njemu. „Ono što ću ti reći“, kazao je on, „promeniće ti ceo život.“

Skot požele da zamaše prstima pred Skenlonovim licem i kaže: „Uuuuu!“ Poznao je razmišljanje uhvaćenih kriminalaca – njihovo migoljenje, pokušaje da dođu u prednost, traženje izlaza, preterano pridavanje važnosti samom sebi. Linda Morgan, koja je možda naslutila njegove misli, uputi mu opominjući pogled preko sagnutog Montija. Monti Skenlon, ispričala mu je, radio je za razne povezane porodice tokom trideset godina. Organizacija za borbu protiv korupcije žudela je za njegovom saradnjom kao žedan za vodom. Otkako su ga uhapsili, Skenlon je odbijao da progovori. Sve do jutros.

I Skot se tako tu našao.

„Tvoja šefica“, on bradom pokaza na Lindu Morgan, „nada se da ću sarađivati.“

„Sleđuje ti igla“, odgovori mu Linda, koja se i dalje trudila da izgleda nehajno. „Šta god kazao ili učinio, neće to izmeniti.“

Skenlon se nasmeši. „Molim vas. Vi se više plašite da ne ostanete bez onog što mogu da vam kažem nego što se ja plašim smrti.“

„Tako je. Još jedan čvrst momak koji se ne plaši smrti.“ Odlepila se od zida. „Znaš šta, Monti? Čvrsti momci uvek se prvi uneređe kad ih privežemo za stolicu.“

Skot ponovo savlada želju da zamaše prstima, ovog puta ka svojoj šefici. Skenlon se i dalje smešio. Ni za trenutak nije skidao oka sa Skota. Skotu se nije dopalo ono što je tamo video. Oči su mu bile, kao što bi čovek i očekivao, crne, sjajne i okrutne. Ali učinilo mu se da je u njima video još nešto, a možda je to samo umislio. Nešto više od one uobičajene praznine. Kao da mu je u očima video preklinjanje. Skot nije mogao da se odvoji od njih. Možda i žaljenje.

Čak i kajanje.

Skot pogleda u Lindu i klimnu glavom. Ona se namršti, ali Skenlon ju je priterao uza zid. Dotakla je jednog nabijenog čuvara po ramenu i dala im znak da izađu. Skenlonov advokat ustade sa stolice i prvi put progovori. „Sve što kaže, nezvanično je.“

„Budi uz njih“, naloži mu Skenlon. „I pazi da ne prisluškuju.“

Advokat uze svoju aktentašnu i izađe za Lindom Morgan. Skot i Skenlon ostadoše sami. Ubice su u filmovima svemogućie. U stvarnosti oni to nisu. Ne oslobađaju se lisica u zatvorima sa strogim obezbeđenjem. Grmalji su sigurno iza neprozirnog stakla, pretpostavljao je Skot. Interfon je, po Skenlonovom zahtevu, bio isključen. Ali svi će ih posmatrati.

Skot slegnu ramenima u smislu: „Pa?“

„Ja nisam tipičan plaćeni ubica.“

„Aha.“

„Imam svoja pravila.“

Skot je čekao.

„Recimo, ubijam samo muškarce.“

„Opa!“, uzviknu Skot. „Pa ti si plemić.“

Skenlon pređe preko njegovog sarkazma. „To mi je prvo pravilo. Ubijam samo muškarce. Nikako žene.“

„Dobro. Reci mi, ima li pravilo broj dva neke veze s tim da nema seksa pre trećeg sastanka?“

„Misliš da sam čudovište?“

Skot slegnu ramenima kao da je odgovor očigledan.

„Ne poštuješ moja pravila?“

„Koja pravila? Ti ubijaš ljude. Izmišljaš takozvana pravila jer ti je potrebna iluzija ljudskosti.“

Činilo se kao da Skenlon razmišlja o tim rečima. „Možda“, složio se, „ali ljudi koje sam ubio bili su ološ. Ološ me je unajmio da ubijem ološ. Ja sam samo oružje.“

„Oružje?“, ponovi Skot.

„Jeste.“

„Oružje ne bira koga će ubiti, Monti. Ljude, žene, starce, decu. Oružje ne pravi razliku.“

Skenlon se nasmeši. „Poen za tebe.“

Skot protrlja dlanove o nogavice. „Nisi me zvao da mi držiš predavanja o etici. Šta hoćeš?“

„Razveden si, je li tako, Skote?“

Skot ne reče ništa.

„Bez dece, sporazumni razvod, i dalje si u prijateljskim odnosima s bivšom.“

„Šta hoćeš?“

„Da objasnim.“

„Šta da objasniš?“

On spusti pogled, ali samo na tren. „Ono što sam ti učinio.“

„Ja te i ne poznajem.“

„Ali ja poznajem tebe. Odavno te poznajem.“

Skot učuta. Pogledao je ka ogledalu. Linda Morgan sigurno je iza i pita se o čemu li razgovaraju. Želela je informacije. Pitalo se jesu li ozvučili prostoriju. Verovatno. U svakom slučaju, isplatiće se da natera Skenlona da govori.

„Ti si Skot Dankan. Trideset devet ti je godina. Diplomirao si prava na Kolumbiji. Mogao bi da zaradiš mnogo više da imaš svoju advokatsku kancelariju, ali to ti je dosadno. Radiš za Državno tužilaštvo već šest meseci. Roditelji su ti se prošle godine preselili u Majami. Imao si i sestru, ali je na koledžu umrla.“

Skot se promeškolji u stolici. Skenlon ga je pomno posmatrao.

„Jesi li završio?“

„Znaš li kako se to radi u mom poslu?“

Promena teme. Skot je sačekao koji trenutak. Skenlon se poigravao pokušavajući da ga izbaci iz ravnoteže ili nešto tome slično. Skot nije nasedao na to. Ništa što je „otkrio“ o njegovoj porodici nije bilo iznenađujuće. Većina tih informacija mogla se doznati uz pomoć malo kuckanja po tastaturi ili telefonskih poziva.

„Što mi ne bi ispričao?“, reče Skot.

„Zamislimo“, počeo Skenlon, „da hoćeš nekoga da ubiješ.“

„Dobro.“

„Pozvao bi prijatelja koji ima prijatelja, koji opet ima prijatelja koji može da stupi u vez sa mnom.“

„A samo taj poslednji prijatelj zna ko si?“

„Tako nekako. Imao sam samo jednog posrednika, ali čak sam i s njim bio na oprezu. Nikada se nismo lično sreli. Koristili smo pseudonime. Uplate su uvek vršene na račune stranih banaka. Otvorio bih nov račun za svaku, da je tako nazovemo, transakciju, i zatvorio bih ga čim se uplata izvrši. Pratiš me?“

„To nije ništa komplikovano“, reče Skot.

„Da, valjda nije. Ali, vidiš, danas komuniciramo putem imejla. Otvorim privremeni nalog na Hotmejlu ili Jahuu ili bilo gde drugde, na lažno ime. Njemu se ne može ući u trag. A čak i da može, čak i da otkrijete ko je poslao imejl, gde će vas to odvesti? Sva se pošta šalje iz biblioteka i drugih javnih mesta i tamo se čita. Sasvim smo zaštićeni.“

Skot htjede da kaže kako je zbog te potpune zaštite Skenlon na kraju i dospelo u zatvor, ali se predomisli. „I kakve to veze ima sa mnom?“

„Idem ka tome.“ Skot vide kako Skenlon jedva čeka da ispriča svoju priču. „U stara vremena – a kad kažem stara vremena mislim pre osam, deset godina – najčešće smo radili putem govornica. Nisam dobijao napisano ime. Tip bi mi samo kazao preko telefona.“

Skenlon zastade da se uveri kako ga Skot pažljivo sluša. Glas mu postade malo blaži, ne više onako ozbiljan. „U tome je fora, Skote. Radilo se preko telefona. Samo bih čuo ime, nikada ga nisam video napisanog.“

Gledao je u Skota očekujući njegovu reakciju. Skot nije imao pojma šta ovaj hoće da kaže, pa je samo govorio: „Aha.“

„Razumeš li zašto naglašavam da se to radilo putem telefona?“

„Ne.“

„Zato što je neko poput mene, neko s pravilima, mogao tako da pogreši.“

Skot razmisli o tome. „I dalje ne razumem.“

„Ja nikad ne ubijam žene. To mi je prvo pravilo.“

„To si već rekao.“

„Pa, ako bi hteo da naručiš ubistvo nekog po imenu Bili Smit, ja bih pomislio da je Bili muškarac. Znaš, Bili sa y. Ne bi mi palo na pamet da je Bili žensko. Sa *ie* na kraju. Razumeš?“*

Skot skroz zaneme. Skenlon to opazi. Osmeh mu nestade s lica. Glas mu je bio vrlo blag.

„Već smo pominjali tvoju sestru, je li tako, Skote?“

Skot ne odgovori.

„Zvala se Džeri, jesam li u pravu?“

Muk.

„Vidiš, Skote, u čemu je problem? Džeri je jedno takvo ime. Kad ga čuješ preko telefona, pomisliš da se radi o muškarcu. I tako, pre petnaest godina, pozvali su me telefonom. Onaj moj posrednik kog sam ti pominjao...“

Skot zavrte glavom.

„Dao mi je adresu. Rečeno mi je u koliko će tačno sati 'Džeri', Skenlon prstima pokaza znake navodnika, „biti kod kuće.“

Skotu se učini kao da mu glas dopire iz ogromne udaljenosti. „Utvrđeno je da je u pitanju nesrećan slučaj.“

* Ime Bili na engleskom se piše *Billy* ako je muško, i *Billie* ako je žensko. (Prim. prev.)

„To važi za većinu podmetnutih požara, ako znaš šta radiš.“

„Ne verujem ti.“

Ali Skot ponovo pogleda u te oči i oseti da mu se svet ljulja. Navreše mu slike pred oči: Džerin zarazni smeh, divlja kosa, proteza, kako mu se plazila za vreme porodičnih okupljanja. Setio se njenog prvog pravog momka (nekog kretena Breda), kako nije imala pratioca za matursko veče, onog vatrenog govora koji je održala kad se kandidovala za blagajnika studentskog saveza, njene prve rok grupe (bili su užasni), pisma da je primljena na koledž.

Skot oseti kako mu suze naviru na oči. „Imala je samo dvadeset jednu godinu.“

Nije bilo odgovora.

„Zašto?“

„Ne zalazim ja u ta pitanja, Skote. Ja sam samo plaćeni ubica...“

„Ne, ne to.“ Skot podiže pogled. „Zašto mi to sad govoriš?“

Skenlon je posmatrao svoj odraz u ogledalu. Glas mu je bio vrlo tih. „Možda si u pravu.“

„U vezi sa čim?“

„U vezi sa onim što si maločas rekao.“ Ponovo se okrenuo ka Skotu. „Možda mi je, posle svega što sam rekao i uradio, potrebna iluzija ljudskosti.“

Tri meseca kasnije

PRVO POGLAVLJE

Ima naglih pucanja. Ima razdiranja u životu, dubokih uboda nožem koji ti raspára meso. Život ti je jedno, a onda se pretvori u nešto drugo. Raspadne se kao da mu je rasporena utroba. A ima i onih trenutaka kad ti se život jednostavno raspára. Povučesh nit koja viri. Šav popusti. U početku se menja polako, gotovo neosetno.

Za Grejs Loson paranje je počelo u *Fotomatu*.

Upravo je htela da uđe u fotografsku radnju gde su razvijali filmove, kad je začula odnekud poznat glas. „Je li, Grejs, što ne kupiš digitalni fotoaparát?“

Grejs se okrenu ka toj ženi. „Ne snalazim se dobro s tehnikom.“

„Oh, ma daj. Digitalna tehnologija je samo škljocanje.“ Žena podiže ruku i stvarno škljocnu, za slučaj da Grejs ne zna šta ta reč znači. „A digitalni fotoaparati su mnogoogo zgodniji od običnih. Samo izbrišeš fotografije koje ti se ne dopadaju. Kao na kompjuteru. Naša božićna čestitka? Beri je valjda snimio bezbroj fotografija naše dece, škljocao je, znaš, do besvesti jer bi Blejk trepnula ili bi Kajl gledao na pogrešnu stranu, šta god, ali kad snimiš toliko slika, pa, kao što Beri reče, jedna mora valjano da ispadne, zar ne?“

Grejs klimnu glavom. Pokušavala je da iskopa iz sećanja kako se žena zove, ali nikako nije mogla. Ženina ćerka – Blejk valjda – išla je s njenim sinom u odeljenje u prvom razredu. Ili možda poslednje godine u vrtiću. Ko bi sve to upamtio? Grejs se ukočeno smešila. Žena je bila fina, ali se utopila među ostale. Grejs se pitala, ne prvi put, da li se i ona utopila, da li je njena nekad velika individualnost uhvaćena u neprijatni vrtlog prigradske jednoličnosti.

Ta misao nije bila utešna.

Žena je nastavila da opisuje čuda digitalne ere. Grejs zabo-
leše usne od ukočenog osmeha. Pogledala je na sat nadajući se da će tehno mama shvatiti znak. Petnaest do tri. Uskoro treba da ode po Maksa u školu. Ema je imala trening plivanja, ali danas je druga mama razvozila decu. Okupljanje za kupanje, kako je to jedna prevesela majka podsetila Grejs uz kikotanje. Da, baš smešno.

„Moramo da se vidimo“, reče žena odlazeći. „Sa Džekom i Berijem. Mislim da se lepo slažu.“

„Svakako.“

Grejs iskoristi trenutak tišine i mahnu joj u znak pozdrava, otvori vrata i izgubi se u *Fotomatu*. Staklena vrata zatvorila su se uz tresak i oglasilo se zvonce. Zapahnu je miris hemikalija, sličan lepku. Razmišljala je o dugoročnim posledicama rada u takvom okruženju i ustanovila da su i kratkoročne dovoljno loše.

Klinac koji je radio za pultom – to što je Grejs ovde upotrebila izraz *raditi* previše je velikodušno – imao je retku belu bradicu poput busenčića, kosu ofarbanu u boju koja bi uplašila i fabriku bojica, i toliko rupa po sebi da je mogao da prođe kao duvački instrument. Iza vrata su mu vijugale one male slušalice. Muzika je bila toliko glasna da ju je Grejs osećala u grudima. Imao je i svu silu tetovaža. Jedna je glasila STENA, druga BAK-SUZ. Grejs pomisli da bi treća trebalo da glasi ZABUŠANT.

„Izvinite?“

Nije podigao pogled.

„Izvinite?“, ponovi ona glasnije.

I dalje ništa.

„Ej, ti, momak?“

To mu je privuklo pažnju. Zarežao je, suzio oči, uvređen što ga ometaju. Mrzovoljno je sklonio slušalice. „Cedulju.“

„Molim?“

„Cedulju.“

Ah. Grejs mu dade račun. Busenčić je potom upita za ime. Ovo podseti Grejs na one proklete govorne automate korisničke službe koji vam kažu da ukucate svoj broj, a potom vam se javi živo biće i traži od vas da ga ponovite. Kao da je prvi upit bio samo vežbe radi.

Busenčić – Grejs se baš dopao taj nadimak – stade da pretura po omotima s fotografijama, pa onda izvuče jedan. Otkinuo je etiketu i kazao joj prekomernu cenu. Ona mu dade kupon koji je iskopala iz svoje tašne, a potraga za njim mogla se meriti s potragom za svicima s Mrtvog mora, i cena se onda smanji na prilično razumnu meru.

On joj pruži omot s fotografijama. Grejs mu zahvali, ali on je već uključio muziku u svoj mozak. Mahnula mu je. „Ne dolazim ja radi slika“, reče Grejs, „već radi blistavih duhovitih odgovora.“

Busenčić zevnu i uze ponovo svoj časopis. Poslednje izdanje *Modernog zabušanta*.

Grejs izađe na ulicu. Bilo je sveže. Vetrovi su najavili dolazak jeseni. Lišće još nije počelo da žuti, ali vazduh se već osećao na jabukovaču. U izlozima su se pojavili ukrasi za Noć veštica. Ema, njena trećakinja, ubedila je Džeka da kupi balon od dva i po metra u obliku Homera Simpsona kao Frankenštajna. Morala je priznati da izgleda sjajno. Njena su deca volela *Simpsonove*, što je značilo da su ona i Džek možda ipak, uprkos njihovom opiranju, uspeli valjano da ih vaspitaju.

Grejs je poževela da otvori omot. Uvek je osećala uzbuđenje kad se razvije novi film, neko nestrpljenje kao kad se otvara

poklon ili kad se juri ka poštanskom sandučetu, iako znaš da nema ničeg sem računa, ushićenje koje digitalni fotoaparati, ma koliko zgodan bio, nikada nije mogao da nadomesti. Ali nije bilo vremena, škola se završavala.

Penjući se Hajts roudom, pošla je zaobilaznim putem kako bi prošla pored mesta s kojeg se pružao pogled na grad. Odatle su se, naročito noću, svetla Menhetna presijavala kao dijamanti rasuti po crnom baršunu. Obuze je čežnja. Volela je Njujork. Do pre četiri godine to prelepo ostrvo bilo im je dom. Imali su stan u potkrovlju u Ulici Čarls u Vilidžu. Džek se bavio istraživačkim radom za jednu veliku farmaceutsku kompaniju. Ona je slikala u svom kućnom studiju i podsmevala se onima u predgrađu i njihovim karavanima, somotskim pantalonama i njihovim razgovorima o deci. Sada je i sama bila jedna od njih.

Grejs se parkirala iza škole, kao i ostale majke. Ugasila je motor, uzela omot s fotografijama i otvorila ga. Bile su to slike od prošle nedelje, iz Čestera, gde su svake godine odlazili na branje jabuka. Džek ih je snimio. Voleo je da bude porodični fotograf. Smatrao je da je fotografisanje muški posao, kao da je to žrtva koju svaki otac treba da podnese za svoju porodicu.

Na prvoj slici bili su Ema, njihova osmogodišnja ćerka, i Maks, šestogodišnji sin, u kolima sa senom, povijenih rameva, a obrazi im rumeni od vetra. Grejs zastade za trenutak i zagleda se u sliku. Preplaviše je, da, topla majčinska osećanja, i iskonska i suptilna u isti mah. Tako vam je to s decom. Sitnice vas pogode. Setila se kako je tog dana bilo hladno. Znala je da će u voćnjaku biti mnogo ljudi. Nije želela da ide. A sada dok je posmatrala ovu fotografiju, pomislila je kakvim glupostima daje prednost.

Majke su se okupljale kod školske kapije, ćaskale i ugovarale dečja druženja. Bilo je to, naravno, moderno doba, postfeministička Amerika, a opet, od nekih osamdesetak roditelja koji su čekali svoju decu, samo su dva bili muškarci. Jedan je, znala je, bio bez posla više od godinu dana. Videlo se to u njegovim

očima, po njegovom sporom koraku, po mestima koja je brijač preskočio. Drugi je bio novinar koji je radio kod kuće, i koji je uvek bio nekako suviše nervozan da popriča s mamama. Možda je usamljen. Ili nešto drugo.

Neko pokuca na prozor kola. Grejs podiže pogled. Kora Lindli, njena najbolja prijateljica u gradu, pokazala joj je da otključa vrata. Grejs ih otključa. Kora skliznu na sedište do nje.

„I, kakav je bio sinoćni izlazak?“, upita je Grejs.

„Jadan.“

„Baš mi je žao.“

„Sindrom petog sastanka.“

Kora je bila razvedena, previše seksepilna za nervozne, večito brižne „dame za ručak“. Odevena u kratku majicu s dezenom leoparda, uske pantalone, s ružičastim cipelicama, Kora se nika-ko nije uklapala u tokove onih što nose kaki pantalone i široke džempere. Ostale majke gledale su je ispod oka. Svet odraslih u predgrađu ume veoma da liči na srednju školu.

„Šta je to sindrom petog sastanka?“, upita je Grejs.

„Ti baš i ne izlaziš mnogo, je li?“

„Pa, i ne izlazim“, reče Grejs. „Muž i dvoje dece baš su me sputali.“

„Šteta. Vidiš, i nemoj da me pitaš zašto, ali na petom sastanku muškarci uvek pokrenu pitanje... kako da se izrazim pristojno?... pitanje *ménage à trois*.“

„Ma daj, mora da se šališ.“

„Uopšte se ne šalim. Peti sastanak. Najkasnije. Tip me pita, čisto teoretski, šta ja mislim o seksu utroje. Kao da me pita o miru na Bliskom istoku.“

„I šta im ti kažeš?“

„Da obično uživam u tome, a naročito kad muškarci krenu da se ljube.“

Grejs se nasmeja, pa obe izađoše iz kola. Bolela ju je povređena noga. Prošla je već decenija i trebalo bi da se već navikla na nju, ali Grejs i dalje nije volela da ljudi vide kako hramlje. Ostala

je kraj kola i posmatrala Koru kako se udaljava. Kada se oglasilo školsko zvono, deca su izletela kao da su ih ispalili iz topa. Poput svih roditelja, i Grejs je videla samo svoju decu. Ostatak čopora, ma kako to ružno zvučalo, bio je samo dekor.

Maks se pojavio u drugom talasu. Kad je Grejs ugledala svog sina – jedna patika odvezana, školska torba sa slikom Ju-gi-o junaka prevelika, pletena kapa *Njujork rendžersa* naherena poput beretke – ponovo je preplavi toplina. Maks se probio niz stepenice i stavio ranac na ramena. Ona se nasmeši. Maks je ugleda i uzvratilo joj osmeh.

Uskočio je na zadnje sedište kola. Grejs ga veza u sedište za decu i upita ga kako je proveo dan. Maks reče da ne zna. Upita ga šta su tog dana radili u školi. Maks reče da ne zna. Je li radio matematiku, engleski, prirodu i društvo, ručni rad? Odgovor: sleganje ramenima i nemam pojma. Grejs klimnu glavom. Klasičan primer epidemije znane kao osnovnoškolska Alchajmerova bolest. Da li su to deca drogirana da zaborave ili polažu zavet ćutanja? To je jedna od velikih tajni života.

Tek kad se vratila kući i dala Maksu njegovu *go-gurt* užinu – zamislite jogurt u tubi paste za zube – Grejs je ugrabila priliku da pogleda i ostale fotografije.

Treperila je lampica na telefonskoj sekretarici. Jedna poruka. Pogledala je identifikaciju poziva i videla da je broj skriven. Pritisla je dugme da presluša poruku i iznenadila se. Glas je pripadao jednom starom... pa, valjda prijatelju. Ne može se nazvati poznanikom. Pre će biti drugi otac, ali u najbizarnijem smislu.

„Zdravo, Grejs. Ovde Karl Vespa.“

Nije ni morao da se predstavi. Prošle su godine, ali uvek bi mu prepoznala glas.

„Možeš li da me nazoveš kad stigneš? Moramo da porazgovaramo o nečemu.“

Ponovo se ogласi zvučni signal. Grejs se nije pomakla, ali stomak joj se uskomeša kao nekad. Vespa. Zvao ju je Karl Vespa.

To ne može biti dobro. Ma koliko da ju je voleo, Karl Vespa nije bio od onih što vole da ćaskaju. Premišljala se da li da ga pozove i odlučila da zasada to ne čini.

Prešla je u gostinsku sobu koja je postala njen improvizovani studio. Kad je dobro slikala, kad je, poput umetnika ili sportista, bila „u formi“, svet je posmatrala kao da će ga preneti na platno. Gledala je ulice, drveće, ljude i smišljala koju će vrstu četkice koristiti, koje poteze, koje mešavine boja, svetlost i osenčenost. Njeno delo trebalo je da prenese ono što ona želi, a ne stvarnost. Tako je shvatala umetnost. Svi mi, naravno, posmatramo svet kroz svoju prizmu. Najbolja umetnička ostvarenja podešavala su stvarnost tako da odraze umetnikov svet, ono što je ona videla, ili bolje rečeno, ono što je želela da drugi vide. Nije to uvek bila ulepšana stvarnost. Često je bila izazovna, možda čak i ružnija, privlačnija i prožimajuća. Grejs je želela reakciju. Može čovek da se divi prelepom zalasku sunca, ali Grejs je želela da posmatrač uroni u njen suton, da se plaši da se okrene od njega, da se plaši da ostane.

Grejs je dodatno platila da joj se urade duplikati. Zavukla je prste u omot i izvadila fotografije. Prve dve se bile one slike Eme i Maksa na kolima sa senom. Na narednoj je bio Maks ruke ispružene da ubere jabuku. Bila je tu obavezno i jedna mutna fotografija, kad je Džek suviše približio prst sočivu. Nasmešila se i zavrtela glavom. Njen veliki tupavko. Usledilo je još nekoliko slika Grejs i dece i raznih jabuka, drveća i korpi. Oči joj se ovlažiše kao i uvek kad bi gledala slike svoje dece.

Grejsini roditelji umrli su mladi. Majka joj je poginula kada je auto s prikolicom prešao u drugu traku na Putu 46 u Totovi. Grejs, jedinici, bilo je tada jedanaest godina. Policija joj nije došla na vrata, kao u filmovima. Njen otac saznao je preko telefona šta se desilo. Grejs se još sećala kako se njen otac, obučen u plave pantalone i sivu duksericu, javio na telefon s onim svojim uobičajenim melodičnim halo, kako mu je lice prebledelo, kako se odjednom skljojao na pod i zajecao najpre grcavo, a

potom nemo, kao da nije mogao udahnuti dovoljno vazduha da izrazi svoj bol.

Otac ju je podizao sve dok ga srce, oslabljeno još u detinjstvu reumatskom groznicom, nije izdalo kad je Grejs bila brućo. Njen stric iz Los Anđelesa ponudio se da je primi, ali Grejs je tada već bila punoletna. Rešila je da ostane na istočnoj strani i da se sama snađe.

Smrt roditelja bila je, naravno, strašan udarac za Grejs, ali je stekla i neobičan osećaj hitnosti, osećanje važnosti života. Te su smrti dale veći značaj ovozemaljskom. Želela je da skupi što više uspomena, da doživi što više značajnih trenutaka kako bi njena deca, ma kako to morbidno zvučalo, imala po čemu da je pamte kad ni nje više ne bude.

Baš u tom trenutku, dok je razmišljala o svojim roditeljima i o tome koliko Maks i Ema izgledaju zrelije nego na prošlogodišnjim slikama s branja jabuka, naišla je na čudnu fotografiju.

Grejs se namršti.

Slika se nalazila negde u sredini. Možda pred kraj. Bila je iste veličine kao i ostale i lepo se uklapala, mada je hartija bila malo tanja. Jeftinija izrada, pomislila je. Više kao bolji papir za fotokopiranje.

Grejs pogleda narednu sliku. Nije bilo duplikata. Baš čudno. Samo jedan primerak ove fotografije. Zamislila se. Slika je sigurno nekako upala, pomešali su dva filma.

Jer to nije bila njena fotografija.

Zalutala je. To je očigledno objašnjenje. Pomisli samo na to kako svoj posao obavlja, recimo, Busenčić. Savršeno je sposoban da nešto zezne, je li? Da stavi tuđu fotografiju među njene.

Verovatno se ovde radilo o tome.

Tuđa fotografija zalutala u njene.

A možda...

Slika je izgledala nekako staro. Nije bila crno-bela niti starijska sepija. Ništa tome slično. Fotografija je bila u boji, ali nijanse su izgledale nekako... čudno, zasićene, izbledele od

sunca, bez one živahnosti očekivane za ovo vreme i doba. Kao i ljudi na njoj. Njihova odeća, frizure, šminka – sve zastarelo. Od pre petnaest, možda dvadeset godina.

Grejs spusti sliku na sto da je bolje pogleda.

Likovi na fotografiji bili su malo mutni. Bilo je četvoro ljudi – ne, čekaj, tu je i neko u uglu – petoro ljudi na slici. Dva muškarca i tri žene, svi tinejdžeri, ili možda u ranim dvadesetim – bar su tako izgledali oni koje je jasno mogla da vidi.

Studenti, pomisli Grejs.

Imali su farmerke, dukserice, čupave kose, onaj stav, ono nemarno ponašanje nove nezavisnosti. Slika je izgledala kao da ljudi na njoj nisu bili spremni da se slikaju, kao da se tek nameštaju. Neki su okrenuli glave, pa im se video samo profil. Tamnokosoj devojci s desne strane videli su se samo potiljak i teksas jakna. Kraj nje je bila druga devojka vatrenocrvene kose i široko razmaknutih očiju.

Negde pri sredini neka plavuša – gospode, šta je, boga mu, ovo? – imala je ogromno X preko lica. Kao da ju je neko precrtao.

Otkud ova slika...?

Dok je zurila u fotografiju, Grejs oseti blago poigravanje u grudima. Tri devojke nije prepoznala. Momci su izgledali nekako slično, iste građe, iste frizure, isti stav. Ni momka sasvim s leve strane nije prepoznala.

Ali bila je ubeđena da je prepoznala drugog muškarca. Ili mladića. Nije bio baš dovoljno odrastao da ga nazove muškarcem. Zreo za vojsku? Svakako. Zreo da se nazove muškarcem? Stajao je u sredini, pokraj plavuše sa X preko lica...

Ali to je nemoguće. Prvo, glava mu je bila poluokrenuta. A ona tanka mladalačka brada prekrivala mu je lice...

Je li to njen muž?

Grejs se sagnu bliže. Moglo bi se reći da je slikan iz profila. Nije poznavala Džeka kad je bio mlad. Upoznali su se pre tri- naest godina na plaži na Azurnoj obali, u južnoj Francuskoj.

Godinu dana posle operacije i fizikalne terapije, Grejs se još nije bila u potpunosti oporavila. I dalje je imala glavobolje i rupe u pamćenju. Hramala je – i dalje hramlje – ali kako su je gušili publicitet i pažnja koju su privlačili događaji one tragične noći, Grejs je samo želela da pobjegne na neko vreme. Upisala se na Univerzitet u Parizu, gde se odlučno posvetila studiranju slikarstva. Džeka je upoznala za vreme raspusta, dok se sunčala na Azurnoj obali.

Je li sigurna da je to Džek?

Izgledao je drugačije na slici, u to nije bilo sumnje. Kosa mu je znatno duža. Mlad je, dečakčog lica, s retkom bradom. Nosi naočare. Ali bilo je nečega u tome kako stoji, kako je nakrivio glavu, u izrazu njegovog lica.

To je njen muž.

Brzo je pregledala preostale slike. Još fotografija na kolima sa senom, još ruku koje beru. Našla je i Džekovu sliku koju je sama snimila onaj jedini put kad joj je prepustio fotoaparatus, pošto je voleo u svemu da komanduje. Skroz se propeo, košulja mu se podigla i video mu se stomak. Ema mu je kazala da je fuj, odvratno. Na to je Džek, naravno, još više zadigao košulju. Grejs se smejala. „Mešaj, dušo!“, viknula je dok je snimala sledeću fotografiju. Na Emin potpuni užas, Džek se povinovao i zavrteo kukovima..

„Mama?“

Ona se okrenu. „Šta je bilo, Makse?“

„Je l' mogu da uzmem jednu čokoladicu?“

„Pojedi je u kolima“, reče ona i ustade. „Idemo da se provozamo.“

Busenčić nije bio u *Fotomatu*.

Maks je razgledao raznorazne ramove za slike s porukama: „Srećan rođendan“, „Mama, volimo te“, i tome slično. Čovek za pultom, sav blistav u beloj košulji s kratkim rukavima, toli-

ko tankom da mu se pod njom video V-izrez potkošulje, sa sintetičkom kravatom i futrolom za olovke u džepu, imao je pločicu s imenom koja je svakoga obaveštavala da je on, Brus, zamenik poslovođe.

„Izvolite?“

„Tražim mladića koji je bio ovde pre nekoliko sati“, reče Grejs.

„Džoš je završio za danas. Mogu li ja da vam pomognem?“

„Malo pre tri sata podigla sam ovde fotografije...“

„I?“

Grejs nije znala šta da kaže. „Ima jedna fotografija koja tu ne pripada.“

„Ne razumem vas.“

„Ima jedna slika koju nisam ja snimila.“

On pokaza na Maksa. „Vidim da imate malu decu.“

„Molim?“

Zamenik poslovođe Brus gurnu naočare uz nos. „Samo sam naglasio da imate malu decu. Ili bar jedno dete.“

„A kakve to veze ima?“

„Ponekad deca uzmu fotoaparatus. Kad ih roditelji ne vide. Škljocnu jednom-dvaput. A onda vrate aparat na mesto.“

„Ne, nije to u pitanju. Ovo uopšte nije naša slika.“

„A, tako. Izvinite onda zbog neprijatnosti. Jeste li dobili sve vaše slike?“

„Čini mi se da jesam.“

„Ne nedostaje nijedna?“

„Pa nisam baš proveravala, ali mislim da su sve tu.“

On otvori fioku. „Izvolite. Ovo je kupon. Naredni film razvićemo vam besplatno. Osam puta trinaest centimetara. Ako želite deset puta petnaest, moraćete nešto da doplatite.“

Grejs nije obraćala pažnju na njegovu ispruženu ruku. „Na vratima piše da sve fotografije razvijate ovde.“

„Tako je.“ On potapša jedan veliki aparat iza sebe. „Stara Betsi nam obavlja posao.“

„Znači, moj film je ovde razvijen?“

„Naravno.“

Grejs mu pruži omot s fotografijama. „Možete li mi reći ko je razvio ovaj film?“

„Verujem da je u pitanju nenamerna greška.“

„Nisam ni kazala da je namerno. Samo želim da znam ko je razvio moj film.“

On pogleda omot. „Možete li mi reći zašto vas to zanima?“

„Je li Džoš?“

„Jeste, ali...“

„Zašto je otišao?“

„Molim?“

„Podigla sam fotografije nešto pre tri. Vi zatvarate u šest. Još nije pet sati.“

„Pa?“

„Pa malo je čudno da se u radnji koja radi do šest smena završava negde između tri i pet.“

Zamenik poslovođe Brus malo se ukruti. „Džošu je iskršao porodični problem.“

„Kakav to problem?“

„Slušajte, gospođo...“, on pogleda u omot, „Loson, izvinjavam se zbog greške i neprijatnosti. Siguran sam da je kod vas upala tuđa fotografija. Ne sećam se da nam se to ranije dešavalo, ali niko od nas nije savršen. Oh, čekajte.“

„Šta je bilo?“

„Mogu li, molim vas, da vidim tu fotografiju?“

Grejs se uplaši da će hteti da je zadrži. „Nisam je ponela“, slaga.

„Šta je bilo na slici?“

„Neki ljudi.“

On klimnu glavom. „Aha. A jesu li ti ljudi goli?“

„Molim? Nisu. Što me to pitate?“

„Vidim da ste uznemireni. Pretpostavio sam da je ta fotografija uvredljiva na neki način.“

„Ne, ništa slično. Samo bih htela da razgovaram sa Džošem. Možete li mi reći kako se preziva ili mi dati broj njegovog telefona?“

„To ne dolazi u obzir. Ali biće ovde ujutru. Možete onda da popričate s njim.“

Grejs nije htela da se protivi. Zahvalila se čoveku i otišla. Možda je tako i bolje, pomisli. Bez razmišljanja se dovezla ovamo. Svašta! Preterala je.

Džek će doći kući za koji sat. Pitaće ga onda za sliku.

Grejs je imala obavezu da razveze decu kući posle treninga. Četiri devojčice od po osam i devet godina, sve pune žara i energije, potrpale su se u karavan – dve na zadnja sedišta, a dve „skroz, skroz“ pozadi. Zaorilo se kikotaње, „Dobar dan, gospođo Loson“, osećala se mokra kosa, blag miris hlora i žvakaće gume, čulo se kako se skidaju ranci s leđa i vezuju pojasevi. Nijedno dete nije sedelo napred – nove mere bezbednosti – i uprkos tome što se osećala kao šofer, a možda baš i zbog toga, Grejs je volela da razvozi decu kući. Tako je mogla da vidi kako joj se dete ponaša s drugarima. Deca su slobodno razgovarala za vreme tih vožnji; odrasla osoba koja ih je vozila kao da je bila u drugoj vremenskoj zoni. Roditelj je mogao štošta da nauči. Mogao je da sazna ko je kul, a ko ne, ko je in, a ko aut, koji je učitelj strava, a koji nikako nije. Ako bi pažljivo slušao, mogao bi da uvidi koje mesto na lestvici trenutno zauzima njegovo dete.

A bilo je i neverovatno zanimljivo.

Džek je ponovo radio do kasno, pa kad su se vratili kući, Grejs na brzinu spremi večeru Maksu i Emi – vegetarijanske pileće krokete (navodno su zdraviji, a kada se umoče u kečap, deca ne primećuju razliku), krokete od krompira i kukuruz iz konzerve. Grejs im je za desert oljuštila po pomorandžu. Ema je uradila domaći zadatak – prevelik za osmogodišnje dete,

pomisli Grejs. Kad je ugrabila slobodan trenutak, otišla je niz hodnik i upalila kompjuter.

Grejs nije bila poklonik digitalne fotografije, ali uviđala je neophodnost, pa čak i prednosti kompjuterske grafike i interneta. Na jednom sajtu reklamiran je njen rad, gde kupiti, kako naručiti portret. Njoj se to isprva činilo kao navlačenje kupaca, ali ju je njen agent Ferli podsetio na to da je i Mikelandelo slikao za pare i po porudžbini. Kao i Da Vinči i Rafael i gotovo svi veliki umetnici na celom svetu. Zar je ona bolja od njih?

Grejs je skenirala tri najlepše fotografije branja jabuka kako bi ih sačuvala, a onda je, iz čistog čefa, rešila da skenira i onu neobičnu fotografiju. Kad je to uradila, povelala je decu na kupanje. Prva je ušla Ema. Taman je izlazila iz kade kad je Grejs začula zveckanje ključeva na zadnjim vratima.

„Hej!“, prošapta Džek. „Da l' tu jedno vrelo luče čeka svoga baju?“

„Deca!“, reče ona. „Deca su još budna.“

„O!“

„Hoćeš kod nas?“

Džek polete uz stepenice preskačući po dve. Kuća se tresla od njegovog juriša. Bio je krupan čovek, metar devedeset, devedeset pet kila. Volela je da ga oseti uz sebe dok spava, kako mu se grudi dižu i spuštaju, kako je obgrli u toku noći, taj osećaj ne samo bliskosti već i sigurnosti. Kraj njega se osećala malo i zaštićeno, i mada je to možda bilo politički nekorektno, ona je to volela.

Ema reče: „Zdravo, tata!“

„Hej, pilence, kako je bilo u školi?“

„Dobro.“

„Još si zaljubljena u onog malog Tonija?“

„Bljak!“

Zadovoljan reakcijom, Džek poljubi Grejs u obraz. Maks izađe iz svoje sobe go-golcat.

„Spreman za kupanje, momčino?“, upita ga Džek.

„Spreman“, odgovori Maks.

Bacili su jedan drugom petaka. Džek podiže Maksa uz kiko-tanje. Grejs pomože Emi da obuče pidžamu. Iz kupatila se zaori smeh. Džek i Maks su pevali nekakvu pesmicu o devojčici Dženi Dženkins, koja nije znala koju boju da obuče. Džek bi zapevao i rekao boju, a Maks bi nastavio rimovanim stihom. Upravo su pevali kako Dženi Dženkins neće da nosi žuto jer izgleda ljuto. A onda su opet prasnuli u smeh. Svake večeri pevali su gotovo iste stihove i svaki put bi se valjali od smeha.

Džek obrisu Maksa, obuče mu pidžamu i stavi ga u krevet. Pročitao mu je dva poglavlja iz knjige *Čarli i fabrika čokolade*. Maks je upijao svaku reč, sasvim opčinjen. Ema je bila dovoljno velika da sama čita. Ležala je u krevetu i gutala je najnoviju priču Lemonija Sniketa o siročićima Bodler. Grejs je sedela s njom pola sata i crtala. To joj je bilo omiljeno doba dana – kad mirno radi u sobi sa starijim detetom.

Kad je Džek završio, Maks ga je molio da mu pročita samo još jednu stranu. Džek nije popuštao. Već je kasno, kazao je. Maks se uz gundanje povuče. Pričali su još koji minut o Čarlijevoj predstojećoj poseti fabrici Viliija Vonke. Grejs ih je slušala.

Roald Dal je pravi car, obojica su se složila.

Džek priguši svetlo – imali su regulator svetla jer Maks nije voleo potpuni mrak – a onda je otišao kod Eme u sobu. Sagnuo se da je poljubi za laku noć. Ema, prava tatina ćerka, pružila je ruke, obgrlila ga oko vrata i nije htela da ga pusti. Džek bi se sav raznežio od njene večernje tehnike pokazivanja ljubavi i odugovlačenja odlaska na spavanje.

„Ima li šta novo da se unese u dnevnik?“, upita je Džek.

Ema klimnu glavom. Ranac joj je stajao kraj kreveta. Stala je da pretura po njemu i izvadila školski dnevnik. Prelistala je stranice i pružila ga ocu.

„Radimo pesme“, reče Ema. „Danas sam počela jednu.“

„Super. Hoćeš da mi je pročitaš?“

Emi se ozari lice. A i Džeku. Nakašljala se i počela:

„*Košarkaška lopto,
okrugla si tako,
predivne si boje
i odskakeš lako.
O teniska loptice,
Ti si oganj pravi.
Kad te reket udari,
Da l' ti se vrti u glavi?*“

Grejs je s vrata posmatrala ovu scenu. Džek je u poslednje vreme radio sve duže i duže. Grejs to uglavnom nije smetalo. Imala je sve manje slobodnog vremena. Bila joj je potrebna samoća. Usamljenost, preteča dosade, potpomaže čin stvaranja. To je suština umetničke meditacije – da ti bude dosadno toliko da se inspiracija mora pojaviti makar da bi sačuvala zdrav razum. Jedan pisac prijatelj jednom joj je objasnio kako mu je najbolji lek za autorsku blokadu da uzme i čita telefonski imenik. Ako ti je dovoljno dosadno, muza će morati da se probije i kroz najzakrčenije puteve.

Kad je Ema završila, Džek se baci na leđa i povika: „Opa!“

Ema napravi onaj izraz lica koji znači da je ponosna na sebe, ali ne želi to da pokaže. Savila je usnu i zagrizla je.

„To je najbolja pesma koju sam ikad čuo u celom svom životu!“, reče Džek.

Ema slegnu ramenima pognute glave. „To su samo prve dve strofe.“

„To su najbolje prve dve strofe koje sam ikad čuo u celom svom životu!“

„Sutra ću da napišem o hokejaškom paku.“

„A kad smo kod toga...“

Ema sa podiže. „Šta?“

Džek se nasmeši. „Imam karte za *Rendžerse* u Gardenu u subotu.“

Ema, koja je bila navijačica, a ne obožavateljka najnovijih dečaćkih bendova, radosno uzviknu i ponovo pruži ruke ka njemu. Džek prevrnu očima i prihvati njen zagrljaj. Razgovarali su o tome kako tim igra u poslednje vreme i koje su im šanse da pobeđe tim *Minnesota Vajld*. Posle nekoliko minuta Džek se iskobelja. Kazao je ćerki da je voli. Ona mu je rekla da i ona voli njega. Džek krenu ka vratima.

„Idem nešto da pregrizem“, došapnuo je Grejs.

„Imaš piletine u frižideru.“

„Što se ne bi presvukla u nešto komotnije?“

„Nada je večna.“

Džek podiže obrvu. „Još se bojiš da nisi dovoljno dobra žena za mene?“

„Oh, to me podseti.“

„Na šta?“

„Na nešto što mi je Kora ispričala o svom sinoćnom izlasku.“

„Nešto golicavo?“

„Silazim za minut.“

On podiže i drugu obrvu i sjuri se niz stepenice zviždućući. Grejs je čekala da čuje Emino ravnomerno disanje, pa da i ona siđe. Ugasila je svetlo i nakratko je posmatrala. Bio je to Džekov običaj. Šetao bi noću hodnikom mučen nesanicom i čuvao ih dok spavaju. Ponekad bi se probudila i zatekla prazan krevet. Džek bi, staklastih očiju, stajao pred njihovim vratima. Ona bi mu prišla, a on bi kazao: „Toliko ih voliš...“ Nije morao ništa više da kaže. Nije čak ni to morao da kaže.

Džek je nije čuo kad mu je prišla, a iz nekog razloga, iz razloga koji Grejs nije htela da izgovori, i ona se trudila da bude nećujna. Džek joj je bio okrenut leđima, stajao je nepomično i pognute glave. To je bilo neobično. Obično je bio živ, sav u pokretu. Kao i Maks, ni Džek nije imao mira. Vrpeljio bi se. Tresao nogom dok sedi. Bio je čista energija.

Ali sada je zurio u kuhinjski pult, tačnije u onu neobičnu fotografiju, nepomičan kao stena.

„Džek?“

On se trgnu i uspravi. „Šta je, bre, ovo?“

Kosa mu je, primetila je, bila za nijansu duža nego što bi trebalo. „Kaži ti meni.“

Nije rekao ništa.

„To si ti, je l' da? Taj s bradom?“

„Šta? Nisam.“

Ona ga pogleda. On trepnu i skloni pogled.

„Danas sam podigla te fotografije“, reče ona. „U *Fotomatu*.“

Nije progovarao. Ona mu se približi.

„Ta slika se nalazila u samoj sredini.“

„Čekaj.“ On je oštro pogleda. „Nalazila se među našim fotografijama?“

„Da.“

„S kojim filmom?“

„S onim iz voćnjaka.“

„To nema nikakvog smisla.“

Ona sleže ramenima. „Ko su ostali ljudi na slici?“

„Otkud ja znam?“

„Ova plavuša što stoji kraj tebe“, reče Grejs, „sa tim X preko lica. Ko je ona?“

Džeku zazvoni mobilni telefon. Zgrabio ga je kao da je trgnuo pištolj. Promumlao je pozdrav, slušao, poklopio ga i kazao: „Den je.“ Njegov saradnik na istraživanju u farmaceutskoj kući *Pentokol*. Spustio je glavu i pošao u radnu sobu.

Grejs ode na sprat. Stala je da se sprema za spavanje. Ono što je počelo kao blaga smetnja, postajalo je sve jače i upornije. Setila se godina koje su proveli u Francuskoj. Nikada nije govorio o svojoj prošlosti. Imao je bogatu porodicu i fond u banci – i nije želeo da ima veze ni sa jednim ni sa drugim. Imao je i sestru pravnicu u Los Anđelesu ili San Dijegu. Otac mu je još bio živ, ali u dubokoj starosti. Grejs je želela da sazna više, ali

Džek nije hteo da zalazi u detalje, a ona ga nije pritiskala, osetivši nešto zloslutno.

Zaljubili su se jedno u drugo. Ona je slikala. On je radio u jednom vinogradu u Sent Emilionu u Bordou. Živeli su u Sent Emilionu dok Grejs nije zatrudnela s Emom. Nešto ju je tada vuklo kući – želja, ma kako otrcano zvučala, da odgaja decu u zemlji slobodnih i domovini hrabrih. Džek je želeo da ostanu, ali Grejs je navalila. Sada se pitala zašto.

Prošlo je pola sata. Grejs se uvukla pod ćebe i čekala. Posle deset minuta začula je paljenje kola. Pogledala je kroz prozor.

Džekov karavan je odlazio.

Znala je da voli da kupuje noću, da uđe u bakalnicu kad nema gužve. Stoga uopšte nije bilo neobično da ovako ode. Osim što, naravno, nije došao da joj kaže da ide ili da je pita treba li im nešto određeno.

Grejs ga pozva na mobilni telefon, ali dobila je govornu poštu. Naslonila se i čekala. Pokušala je da čita. Reči su joj se rasplinjavale pred očima u besmislenoj izmaglici. Posle dva sata Grejs je ponovo pozvala Džeka na mobilni telefon. Opet govorna pošta. Obišla je decu. Čvrsto su spavala, prijatno utočila u snove.

Kad više nije mogla da izdrži, Grejs je sišla u prizemlje. Pogledala je u omot s fotografijama.

Neobične slike nije bilo.